

تفاوت حضانت و قیمومت

تفاوت حضانت، قیمومت، ولایت، به زبان ساده، سه مقوله کاملا مستقل و مجزا هستند اما غالب مردم با تفاوت این اصطلاحات و بار حقوقی آنها آشنا نیستند و گاهی آنها را با هم اشتباه می‌گیرند. مثلا خانمی که هنگام طلاق، مهریه‌اش را می‌بخشد تا حضانت دخترش را بگیرد، به احتمال زیاد نمی‌داند که چند سال دیگر برای ازدواج دخترش مجددا نیازمند رضایت و امضای همسر سابقش (پدر دختر) خواهد بود و حق حضانتی که چند سال قبل با زحمت گرفته در این زمینه هیچ کمکی به او نمی‌کند.

با ما و مجموعه حقوقی صدای وکیل همراه باشید چون در ادامه می‌خواهیم اصطلاحات ولایت، قیمومت و حضانت را بر اساس قوانین ایران برای شما تعریف کنیم، مثال بزنیم و نکات مهمی از آنها را برایتان بیان کنیم. به امید اینکه بتوانیم فرق آنها را روشن‌تر بفهمیم:

۱- ولایت یعنی چه؟

طبق قوانین و حقوق خانواده در ایران، مراد از ولایت، یک سری حقوقی قانونی و شرعی است که پدر بر فرزند دارد و به او اجازه می‌دهد در امور مختلف برای فرزندش تصمیم‌گیری کند.

ولایت، مجموعه اختیاراتی است که صرفاً به پدر و جد پدری (پدر پدر) اختصاص دارد یعنی حتی مادر هم نمی‌تواند نسبت به فرزندش آن اختیارات ویژه را داشته باشد. این اختیارات گسترده است. مثلا پدر اختیار کامل اداره اموال فرزند خود را بر عهده دارد بدون این که لازم باشد از کسی اجازه بگیرد یا به کسی گزارش دهد. او می‌تواند اموال فرزندش را بفروشد، اجاره دهد یا ببخشد و از حساب‌های بانکی فرزندش برداشت کند. پدر حق دارد در دادگاه‌ها حضور یابد و از حقوق فرزندش دفاع کند یا آنها را ببخشد. پدر می‌تواند برای ازدواج دخترش تصمیم‌گیری کند و یا با آن مخالفت کند.

۲- قیمومت چیست؟

اگر بر ساده انگاری ما خرده نگیرید می‌گویم قیمومت، همان ولایت اما در ابعاد خیلی کوچک است. قیمومت انشعاب باریکی از اختیارات پدری است که در غیاب پدر، برای شخص دیگری قائل می‌شویم تا کارهای طفل بر زمین نماند.

کودکی را تصور کنید که پدر و جدپدری ندارد و به او، اموال و دارایی‌هایی رسیده است. این خطر وجود دارد که اموال او تلف و حقوق او پایمال شوند. دادگاه باید برای این طفل، شخص صالحی را به عنوان قیم تعیین کند که مراقب اموالش باشد و از حقوق او دفاع کند. در عین حال اجازه داشته باشد با توجه به مایحتاج کودک، از اموال او بردارد و برای مخارج روزانه‌اش هزینه کند.

قیم کیست؟

قیم توسط دادگاه انتخاب می‌شود تا امور مالی و دعاوی حقوقی محجور (فرزند یتیم، دیوانه بی‌سرپرست و...) را سر و سامان دهد. با توجه به اهمیت موضوع، قانون برای انتخاب قیم، وسواس و حساسیت خاصی داشته است. در دادگاه‌ها، مادرها اصلی‌ترین گزینه برای قیمومت هستند البته تا زمانی که ازدواج مجدد نکنند.

تفاوت ولایت و قیمومت:

در باور و نگاه قانون‌گذار ایرانی، هرچقدر اختیارات پدر، حداکثری است، اختیارات قیم، باید حداقلی باشد.

قیم، حق تجارت و سرمایه‌گذاری با اموال طفل را ندارد و هیچ‌گاه نمی‌تواند خودسرانه درباره اموال طفل (خصوصاً اموال غیرمنقول) تصمیم‌گیری کند؛ بلکه قانون قیم را الزام کرده تا همه معاملات مربوطه را با نظارت دادستانی انجام دهد.

پس قیم بر خلاف ولی یا پدر، اگر بخواهد اموال طفل را نقل و انتقال دهد حتماً باید مجوز اداره سرپرستی را گرفته باشد.

۳- حضانت به چه معناست؟

مقوله حضانت از ولایت و قیمومت کاملا جداست ولی غالب مردم خصوصا مادران اطلاع دقیقی از آن ندارند و بعضا آن را اشتباه تصور می‌کنند.

حضانت حقی است که معمولا زمان جدایی یا طلاق والدین مطرح می‌شود.

حضانت به زبان ساده یعنی: نگهداری و بزرگ کردن فرزند و بس. یعنی پرورش کودک بدون هرگونه اختیاری در اموال و دارایی‌های او.

در حضانت، مادری که حضانت فرزند را به عهده گرفته است، مسئول تربیت کودک و رشد و تربیت او است. او فارغ از دغدغه‌های مالی، باید به امور روزمره طفل مثل تحصیل، بهداشت و تغذیه کودک بپردازد و به کارهای دیگر فرزندش کاری نداشته باشد.

اجازه بدهید باز در قالب مثال تفاوت حضانت و ولایت را بیان کنم: در خانواده، حضانت فرزند و رشد و تربیت او با مادر است اما تامین هزینه‌های فرزند، با پدر است. اگر فرزند در قرعه کشی برنده جایزه‌ای شد اختیار دریافت، نگهداری یا فروش آن با پدر است یا اگر برای فرزند، مشکلات حقوقی پیش آمد مثلا در خیابان دچار تصادف شد باز مسئولیت گرفتن دیه یا بخشش مقصر و دادن رضایت با پدر می‌باشد. گرفتن پاسپورت،

تلفظ صحیح قیمومت چیست؟

غالبا قیمومت را اشتباه تلفظ می‌کنند. تلفظ صحیح قیمومت، **ghaymoumat** است.

پس الفاظی مثل قیومیت (**ghayyoumiat**) یا قیومیت (**ghamoumiat**) غلط هستند.

محدودیت های قیم در قانون ایران چیست؟

اشاره کردیم که قیم وظیفه دارد از اموال فرد محجور مواظبت کند؛ نماینده او در اختلافات مالی باشد و از حقوق او دفاع کند اما قیم محدودیت‌هایی هم دارد که نمی‌تواند از آن‌ها تعدی کند. مثلا قیم با عنوان و سمت قیمومت از طرف مولی علیه با خود معامله کند.

قیم نمی‌تواند اموال منقول محجور را بفروشد.

قیم نمی‌تواند در پرونده های مربوط به محجور صلح و سازش کند.

قیم باید حداقل سالی یکبار گزارش مالی مخارج را به دادستان بدهد.

حضانت تا چه سنی برای مادر است؟

در نظام حقوقی ایران، حضانت فرزندان چه دختر، چه پسر، تا سن هفت سالگی به مادر تعلق دارد مگر اینکه در دادگاه اثبات شود که مادر، شرایط اولیه برای نگهداری فرزند را ندارد مثلا معتاد است یا بیماری اعصاب دارد.

پس از پایان ۷ سالگی، حق حضانت با چه کسی است؟

قانون می‌گوید که پس از پایان ۷ سالگی، در صورت موافقت مادر، حضانت به پدر منتقل می‌شود اما چنانچه بعد از هفت سالگی، میان والدین در نگهداری از فرزند اختلافی افتاد، حضانت طفل باید با رعایت مصلحت کودک تعیین شود که تشخیص آن با دادگاه است. یعنی دادگاه می‌تواند با توجه به مصلحت کودک، حضانت را مجدداً به مادر واگذار کند.

آیا حضانت قابل تغییر است؟

بله، حضانت قابل تغییر است. در صورتی که شرایط طفل یا والدین دچار تحول شود و تغییر حضانت، به مصلحت کودک باشد، هر یک از والدین می‌تواند از دادگاه تقاضای تغییر حضانت کند.

حق ملاقات فرزند چیست و چه تفاوتی با حضانت دارد؟

برای والدی که حضانت فرزند را به عهده ندارد باید حق ملاقات و دیدار فرزند را قائل شویم. ملاقات فرزند معمولاً در مقابل حق حضانت او است و هدف از آن حفظ ارتباط کودک با هر دو والد است.

اگر والدین در مورد حضانت فرزند با هم توافق کنند، آیا نیاز به مراجعه به دادگاه است؟

به نظر می‌رسد صورتی که والدین درباره حضانت و ملاقات فرزند به توافق برسند، نیازی به مراجعه به دادگاه نداشته باشند، آنها می‌توانند توافق خود را به صورت کتبی تنظیم کرده و به آن عمل کنند اما در صورت حدوث اختلاف، مراجعه به دادگاه و اخذ حکم قضایی لازم است.

پس از فوت پدر، حضانت با پدربزرگ است یا مادر؟

اگر مادری هستی که اخیراً همسران فوت کرده، نگران نباشید پدر همسران نمی‌تواند فرزند دلبندهان را از شما جدا کند.

مطابق قانون ایران، پس از فوت پدر، حضانت با مادر است حتی اگر پدربزرگ فرزندان در قید حیات باشد. برای این کار نیاز به مجوز یا حکمی هم نیست. حضانت زن بعد از مرگ شوهر، بدون نیاز به مجوز و اتوماتیک وار اتفاق می‌افتد. تکرار می‌کنم حتی اگر طفل پدربزرگ نیز داشته باشد باز هم حضانت فرزند حق مادر است.

اگر مادر ازدواج کند آیا پدربزرگ می‌تواند حضانت فرزند را از او سلب کند؟

خیر، پس از فوت پدر، حتی اگر مادر ازدواج مجدد کند باز حضانت از او سلب نخواهد شد.

سوالات متداول درباره تفاوت حضانت و قیومیت

۱. حضانت چیست و چه تفاوتی با قیومیت دارد؟

-حضانت به معنای نگهداری، تربیت و آموزش فرزند است، در حالی که قیومیت به معنای مدیریت امور مالی و حقوقی کودک می‌باشد. حضانت بیشتر جنبه تربیتی و نگهداری دارد، در حالی که قیومیت بیشتر به جنبه‌های قانونی و مالی مربوط است.

۲. چه کسی مسئول حضانت فرزندان است؟

-به طور معمول، مادر تا ۷ سالگی حضانت فرزندان را برعهده دارد، پس از آن حضانت به پدر واگذار می‌شود. البته این موضوع می‌تواند بر اساس توافق والدین و شرایط خاص تغییر کند.

۳. در چه شرایطی می‌توان حضانت را از یکی از والدین سلب کرد؟

-حضانت در صورتی که والدین دچار بیماری‌های روانی، اعتیاد به مواد مخدر، و یا عدم صلاحیت برای تربیت فرزند شوند، می‌تواند از آنها سلب گردد.

۴. قیومیت چه زمانی تعیین می‌شود؟

-قیومیت زمانی تعیین می‌شود که پدر و مادر کودک فوت کرده باشند یا والدین به دلیل عدم توانایی در اداره امور مالی کودک، نیاز به قیوم داشته باشند.

۵. چه کسی می‌تواند قیم فرزند باشد؟

-قیم معمولاً توسط دادگاه تعیین می‌شود و ممکن است از بین اقوام نزدیک مانند پدربزرگ، مادربزرگ، یا سایر اعضای خانواده باشد. در صورت نبود فرد واجد شرایط، دادگاه فردی غیر از خانواده را به عنوان قیم تعیین می‌کند.

۶. آیا حضانت و قیومیت می‌توانند به یک نفر واگذار شوند؟

-بله، دادگاه می‌تواند تصمیم بگیرد که حضانت و قیومیت هر دو به یک نفر سپرده شوند، البته این بستگی به شرایط والدین و منافع کودک دارد.

۷. آیا والدین پس از طلاق می‌توانند در مورد حضانت به توافق برسند؟

-بله، والدین می‌توانند پس از طلاق در مورد حضانت فرزندان توافق کنند و دادگاه این توافق را در صورتی که به نفع کودک باشد، تأیید می‌کند.

۸. آیا حضانت پس از سن قانونی فرزند ادامه دارد؟

-خیر، حضانت تا زمانی که فرزند به سن قانونی (۱۸ سالگی) برسد، ادامه دارد. پس از آن فرزند از نظر قانونی بالغ محسوب می‌شود و نیازی به حضانت ندارد.

۹. آیا مادر می‌تواند پس از سن ۷ سالگی حضانت فرزند را بر عهده بگیرد؟

-بله، اگر دادگاه تشخیص دهد که ماندن کودک نزد مادر به نفع اوست، حضانت پس از سن ۷ سالگی نیز می‌تواند به مادر سپرده شود.

۱۰. حقوق پدر یا مادر پس از واگذاری حضانت یا قیومیت چگونه تنظیم می‌شود؟

-حتی اگر حضانت یا قیمیت به یکی از والدین واگذار شود، والد دیگر همچنان حق ملاقات با فرزند و دخالت در تربیت و آموزش او را دارد.

۱۱. چه افرادی تحت ولایت یا قیمومت قرار می‌گیرند؟

۱- اطفال تا سن بلوغ. یعنی پسر تا ۱۵ سال و دختر تا ۹ سال.

۲- اطفال محجور (مثل دیوانه).

۳- افرادی که در بزرگسالی محجور (مثلا دیوانه) می‌شوند.

چه کسانی تحت حضانت قرار می‌گیرند؟

فرزندان، که تا سن بلوغ، باید تحت حضانت مادر یا پدر قرار بگیرند.

۱۲. چه کسانی نمیتوانند قیم شوند؟

۱- کسانی که خود تحت ولایت یا قیمومت هستند.

۲- محکومین به سرقت، خیانت در امانت، کلاهبرداری و... .

۳- افراد ورشکسته.

۴- کسانی که معروف به فساد اخلاق باشند.

۵- کسانی که با محجور دعوا و اختلاف مالی دارند.

۶- زنان متأهل بدون رضایت شوهران خود.

انصراف یا امتناع از حضانت

طبق قانون، هیچ یک از والدین حق ندارند در مدتی که حضانت کودکی بر عهده آن‌هاست از نگهداری او امتناع کنند و در صورت امتناع هر یک، حاکم باید به تقاضای دیگری، تقاضای قیم یا یکی از اقربا، یا به تقاضای مدعی العموم، نگهداری کودکی را به یکی از ابویین یا غیره که حضانت به عهده اوست الزام کند و در صورتی که الزام ممکن یا موثر نباشد حضانت را به خرج پدر و هر گاه پدر فوت شده باشد به خرج مادر تامین کند، این را به یاد داشته باشید که دادگاه فقط می‌تواند پدر یا مادری را که قانوناً حضانت به او سپرده شده است به انجام وظیفه الزام کند.

مجموعه [حقوقی صدای وکیل](#) پاسخ دهنده به سوالات حقوقی شما و ارائه دهنده مشاوره غیرحضورى توسط وکلای دادگستری است. با تلفنهای واحد مشاوره [با ما تماس](#) بگیرید.